

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ع. ۹۲۲

کتابخانه مرکزی دانشگاه امام صادق (ع)

شماره ثبت
نسخه

دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

دانشکده معارف اسلامی و حقوق

روز اعطای سند: آذر ماه ۱۳۸۱
توسط: مدیران

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد حقوق (گرایش حقوق خصوصی)

مسئولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری ۱۳۸۱ / ۲ / ۲۹

پرویز قربانلو

استاد راهنما:

دکتر امیرحسین فخاری

زمستان ۱۳۷۹

۴۰۹۲۲

۴۰۹۲۲

دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

دانشکده معارف اسلامی و حقوق

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد حقوق (گرایش حقوق خصوصی)

مسئولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری

پرویز قربانلو

استاد راهنما:

دکتر امیرحسین فخاری

استاد مشاور:

دکتر ربیعا اسکینی

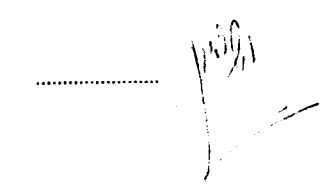
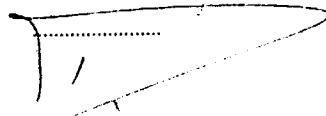
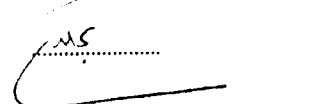
زمستان ۱۳۷۹

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری،
ترجمه، اقتباس و... از این پایان نامه کارشناسی ارشد
برای دانشگاه امام صادق علیه السلام محفوظ است. نقل
مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از رساله کارشناسی ارشد

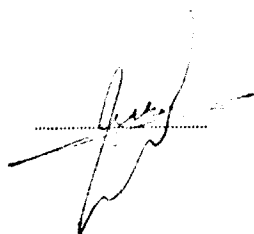
اعضای هیأت داوران نسخه نهایی رساله آقای پرویز قربانلو

را از نظر شکل و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

محل امضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضاء هیأت داوران
		دکتر امیر حسین فخاری	(۱) استاد راهنما :
		دکتر ربیعا اسکینی	(۲) استاد مشاور :
	دانشیار	دکتر نجاد علی الماسی	(۳) استاد داور :

(۴) نماینده شورای

تحصیلات تکمیلی دانشکده : علی عباس حیاتی

چکیده:

مسئولیت بر دو قسم است: ۱- اخلاقی ۲- حقوقی؛ و مسئولیت حقوقی، یا کیفری است و یا مدنی؛ و مسئولیت مدنی ممکن است قراردادی باشد یا قهری.

برای تمایز مسئولیت مدنی مدیران از مسئولیت مدنی شرکت، ماهیت رابطه مدیران با شرکت را در قبال اشخاص ثالث، با سه نظریه «وکالت» و «نماینده‌گی» و «رکن بودن» تبیین نموده و نظریه «رکن بودن» را بر دو نظریه دیگر مرجح دانستیم. اما این رابطه را در داخل خود شرکت و بین مدیران آن، تابعی از یک قرارداد خاص دانستیم که برخی از ویژگیهای وکالت و نماینده‌گی را نیز در بردارد.

مبنای مسئولیت مدنی ایران در حقوق ایران «تقصیر» است و تقصیر به معنی تعدی و تفریط می‌باشد که در تشخیص و تبیین آن سه منبع مهم «عرف»، «قرارداد» و «قانون» در دو مرحله قبل و بعد از ایجاد خسارت به ایفای نقش می‌پردازند. در مرحله اول با ترسیم موازین و چارچوبها و در مرحله دوم با تعیین نحوه جبران خسارتهای.

مسئولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری به دو صورت قهری و قراردادی در مقابل سه شخص (۱- شرکت ۲- اشخاص ثالث ۳- شرکا یا سهامداران) ممکن الوقوع است، که از لحاظ نحوه اجرا به دو حالت عادی (شامل انفرادی و اشتراکی) و تضامنی صورت می‌پذیرد.

اقامه دعوا علیه مدیران به دو صورت مستقیم و غیر مستقیم ممکن است انجام گیرد. در دعوی مستقیم، زیان دیده شخصاً اقامه دعوا می‌کند و در دعوی غیرمستقیم، سهامداران به حساب خود ولی به نام شرکت علیه مدیران متخلف اقامه دعوا می‌نمایند.

قوانین و مقررات حاکم بر مسئولیتهای مدنی را می‌توان به چهار گروه، طبقه‌بندی نمود:

۱- ل.ا.ق.ت. مصوب ۱۳۴۷ ؛ ۲- ق.ت. مصوب ۱۳۱۱

۳- قانون بخش تعاونی اقتصاد ج.ا. ؛ ۴- سایر قوانین عمومی همچون ق.م.م. ق.م. و نیز قوانین متفرقه دیگر از قبیل ق. مالیاتهای مستقیم و قانون تأمین اجتماعی و قانون کار و... و همچنین آیین‌نامه‌ها و تصویب‌نامه‌های صادر شده از مراجع ذیصلاح که به نحوی مرتبط با شرکتهای تجاری و اختیارات و وظایف مدیران آنها می‌باشند.

واژگان کلیدی:

«مسئولیت مدنی»، «مدیران»، «شرکتهای تجاری»، «مبانی مسئولیت»، «منابع مسئولیت».

النبذة:

المسؤولية على قسمين: ١- اخلاقية ٢- حقوقية؛ المسؤولية الحقوقية أو المسؤولية الجزائية أو المسؤولية المدنية اما أن تكون تعاقدية أو قهرية.

من أجل التمييز بين المسؤولية المدنية للمدراء و المسؤولية المدنية للشركة تمّ تبيان ماهية رابطة و علاقة المدراء مع الشركة مقابل الأشخاص الآخرين و ذلك من خلال ثلاثة نظريات، الوكالة، المندوبية و الركن. و كانت نظرية هي المرجحة على النظريات الأخرى.

ولكن هذه العلاقة داخل الشركة نفسها و بين الشركة و مديرها تابعة لعقد خاص حيث ان بعض خصوصياته الوكالة و المفوضية (المندوبية) مبنى المسؤولية المدنية للمدراء في الحقوق الابرائية هو التخصيص هو بمعنى التعدي و التفريط حيث تمّ الاعتماد على ثلاثة منابع مهمة هي العرف و العقد و القانون. حيث تعلق دوراً في مرحلتين قبل و بعد ايجاد الخسارة.

في المرحلة الاولى تمّ ترسيم الدوازين و المعايير و في المرحلة الثانية تعيين طريقة و كيفية جبران الخسارت المسؤولية المدنية للمدراء الشركات التجارية و التي هي قهرية و عقدية تكون مقابل ثلاثة اشخاص (الشركة، الاشخاص الآخرين، الشركاء أو أصحاب السهام).

حيث انه من ناحية الاجراء على حالتين عاديتين (شامل انفرادي و الاشتراكي) و التضامني.

يتم اقامة الدعوى على المدراء بصورتين مستقيمة (و مباشرة) و غير مستقيمة (و غير مباشرة).

في الدعوى المباشرة الشخص المتضرر يقيم الدعوى شخصاً و في الدعوى الغير المباشرة يقيم أصحاب السهام الدعوى بحسابهم و لكن باسم الشركة على المدراء المتخلفين.

يمكن تقسيم المقررات و القوانين الحاكمة على المسؤوليات المدنية على اربعة طبقات:

١- الابحة المختصة باصلاح قسم من قانون التجارة ١٣٤٧.

٢- قانون التجارة المصوب ١٣١١.

٣- قانون قسم التعاون في اقتصاد جمهورية الاسلامية في ايران.

٤- بقية القوانين العامة: قانون المسؤولية المدنية، قانون مدني و القوانين الاخرى المتفرقة مثل قانون الضرائب المباشرة و قانون التأمين الاجتماعي و قانون العمل.

و ايضاً الأوامر و المصوبات الصادرة عن الدقمامات الرسدنية و التي ترتبط بالشركات التجارية و اختيارات و وظائف مديرها.

الكلمات الأساسية:

«المسؤولية المدنية»، «المدراء»، «الشركات التجارية»، «أسس و مباني المسؤولية»، «مصادر و منابع المسؤولية».

پلان کلی پایان نامه

«مسئولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری»

بخش اول - مسئولیت مدنی	- مقدمه
بخش دوم - مدیران	- فصل اول
بخش سوم - شرکتهای تجاری	کلیات و مبانی:
بخش اول	- فصل دوم
نقش «قرارداد» و «عرف» در مسئولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری	نقش «قرارداد»،
مبحث اول - نقش قرارداد در مسئولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری	«عرف» و «تعاون»
مبحث دوم - نقش عرف در مسئولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری	در مسئولیت مدنی
بخش دوم	مدیران شرکتهای
نقش قانون در مسئولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری	تجاری:
مبحث اول - مراحل تأثیرگذاری قانون در مسئولیت مدنی	
مبحث دوم - انواع قوانین و مقررات مؤثر در مسئولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری	
گفتار اول - مسئولیت مدنی مدیران شرکت سهامی در ل.ا.ق.ت ۱۳۴۷	
گفتار دوم - مسئولیت مدنی مدیران در قانون تجارت ۱۳۱۱	
گفتار سوم - مسئولیت مدنی مدیران در قانون بخش تعاونی ۱۳۷۰	
گفتار چهارم - مسئولیت مدنی مدیران در قانون مسئولیت مدنی و قانون مدنی و سایر قوانین متفرقه	

فهرست مطالب

شماره صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه
۴.....	- فصل اول:
۶.....	کلیات و مبانی
۷.....	بخش اول: مسؤولیت مدنی
۷.....	مبحث اول - تعريف و انواع مسؤولیت
۷.....	- اخلاقی
۷.....	حقوقی
۷.....	۱- کینتری
۷.....	۲- مدنی
۸.....	- جهات اختلاف مسؤولیت کینتری و مدنی
۱۰.....	مبحث دوم - انواع مسؤولیت مدنی:
۱۰.....	گفتار اول: مسؤولیت مدنی قراردادی
۱۱.....	بند اول - ارکان مسؤولیت مدنی قراردادی
۱۱.....	۱- وجود یک قرارداد نافذ و معتبر
۱۳.....	۲- ورود خسارت
۱۴.....	۳- رابطه علیت بین خسارت و عدم اجرای قرارداد
۱۴.....	بند دوم - مبنای مسؤولیت مدنی قراردادی
۱۵.....	گفتار دوم: مسؤولیت مدنی غیرقراردادی
۱۷.....	بند اول - ارکان مسؤولیت مدنی غیرقراردادی

- الف) وجود ضرر ۱۷
- اول مادی ۱۸
- دوم معنوی ۱۸
- شرایط قابل مطالبه بودن ضرر ۱۹
- ۱- مستقیم بودن ضرر ۲۰
- ۲- نامشروع بودن ضرر ۲۰
- ۳- قابل پیش‌بینی بودن ضرر ۲۰
- ب) فعل زیان‌بار ۲۱
- اوضاع و احوالی که سبب مشروع شدن فعل زیان‌بار می‌شود: ۲۲
- الف) دفاع مشروع ۲۲
- ب) حکم قانون یا مقام صالح ۲۳
- ج) اجبار (اکراه) ۲۴
- د) غرور ۲۴
- ه) اضطرار ۲۵
- و) رضایت زیان‌دیده ۲۵
- ج) رابطه سببیت (علیت) بین رکن اول (ضرر) و رکن دوم (فعل زیان‌بار) ۲۶
- اثبات رابطه سببیت ۲۷
- تعیین سبب موجب مسئولیت درجات تعدد اسباب ۲۸
- الف) نظریه برابری اسباب و شرایط ۲۹
- ب) نظریه سبب نزدیک و بی‌واسطه ۲۹
- ج) نظریه سبب مقدم در تأثیر ۲۹

- ۲۹..... (د) نظریه سبب متعارف و اصلی
- ۳۰..... (ه) تمیز میزان تأثیر هر یک از اسباب
- ۳۰..... - نتیجه
- ۳۱..... بند دوم - مبانی مسؤلیت مدنی غیر قراردادی
- ۳۱..... - مبانی مسؤلیت مدنی در فقه
- ۳۲..... - مبانی مسؤلیت مدنی از لحاظ نظری
- ۳۳..... ۱- نظریه تفصیر
- ۳۵..... ۲- نظریه ایجاد خطر
- ۳۷..... ۳- نظریه های مختلط و واسطه
- ۳۸..... ۴- نظریه تضمین حق
- ۳۹..... - نتیجه
- ۴۱..... - بخش دوم: مدیران
- ۴۱..... - تعریف مدیر
- ۴۲..... مبحث اول - تقسیم بندی مدیران به لحاظ سطح اختیارات و وظایف:
- ۴۲..... ۱- مدیران سطوح بالا - مدیران عالی
- ۴۲..... ۲- مدیران سطوح متوسط - مدیران مبانی
- ۴۳..... ۳- مدیران سرپرست
- ۴۳..... مبحث دوم - تقسیم بندی مدیران به لحاظ نوع قرارداد مدیران با شرکت
- ۴۴..... ۱- مدیران موظف
- ۴۵..... ۲- مدیران غیر موظف
- ۴۶..... مبحث سوم - انواع عناوین مدیریتی در سازمان بندی پرسنلی شرکتها

۴۷	- مدیر عامل
۴۷	- مدیر امور مالی
۴۷	- مدیر کل
۴۷	- مدیر کارگزینی (مدیر امور پرسنلی)
۴۷	- مدیر تولید
۴۸	- مدیر بازرگانی یا مدیر فروش
۴۸	- هیأت مدیره
۴۸	- مدیر تصفیه
۴۹	مبحث چهارم - ماهیت حقوقی رابطه مدیران با شرکت:
۴۹	۱- نظریه وکالت
۵۱	نقد نظریه وکالت
۵۲	۲- نظریه نمایندگی
۵۲	نقد نظریه نمایندگی
۵۳	۳- نظریه رکن بودن
۵۵	نقد نظریه رکن بودن
۵۷	- نتیجه
۵۸	بخش سوم: شرکتهای تجاری
۵۸	- تعریف شرکت
۵۹	- عقد شرکت
۶۰	مبحث اول: تعریف شرکت تجاری
۶۳	گفتار اول - معیار تمیز شرکت تجاری از شرکت مدنی

گفتار دوم - فایده تمیز بین شرکت تجاری و شرکت مدنی	۶۵
مبحث دوم - انواع شرکتهای تجاری	۶۶
۱- شرکت سهامی	۶۷
۲- شرکت با مسئولیت محدود	۶۹
۳- شرکت تضامنی	۶۹
۴- شرکت نسبی	۷۰
۵- شرکت مختلط غیر سهامی	۷۲
۶- شرکت مختلط سهامی	۷۲
۷- شرکت تعاونی	۷۴
مبحث سوم - طبقه بندی شرکتهای تجاری	۷۶
الف) طبقه بندی براساس طرز تشکیل شرکتها:	۷۶
قانونی	۷۶
عملی	۷۶
ب) طبقه بندی براساس قابلیت انتقال حصه شرکاء	۷۶
ج) طبقه بندی براساس موضوع شرکتها	۷۷
د) طبقه بندی براساس صاحبان سرمایه	۷۷
ه) طبقه بندی براساس تابعیت شرکتها	۷۸
و) طبقه بندی براساس مسئولیت شرکاء	۷۹
۱- شرکتهای با مسئولیت نامحدود شرکاء	۷۹
۲- شرکتهای با مسئولیت محدود شرکاء	۷۹
۳- شرکتهای با مسئولیت مختلط شرکاء	۷۹

- ۴- شرکتهای با مسؤولیت تبعی شرکاء ۸۰
- (ز) طبقه‌بندی براساس قوانین حاکم بر آنها ۸۱
- گروه اول: شرکتهای تجاری مشمول قانون تجارت ۱۳۱۱ ۸۱
- گروه دوم: شرکتهای تجاری مشمول ل.ا.ق.ت ۱۳۲۷ ۸۱
- گروه سوم: شرکتهای تجاری مشمول قانون بخش تعاون و قانون شرکتهای
تعاونی ۸۱

فصل دوم:

- نقش «قرارداد»، «عرف» و «قانون» در مسؤولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری ۸۲
- طرح بحث ۸۳
- بخش اول: نقش «قرارداد» و «عرف» در مسؤولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری ۸۸
- مبحث اول: نقش قرارداد در مسؤولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری ۸۸
- مراحل تأثیرگذاری قرارداد در مسؤولیت مدنی ۹۱
- اقسام قراردادهای منعقد شده در مرحله پیش از ورود خسارت ۹۲
- الف) قرارداد برای انتقال مسؤولیت ۹۳
- ب) قرارداد برای تغییر شرایط و مبنای مسؤولیت ۹۳
- ج) قرارداد برای تغییر میزان مسؤولیت ۹۳
- مبحث دوم: نقش عرف در مسؤولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری ۹۵
- ۱- نقش عرف در مرحله قبل از ایجاد خسارت ۹۵
- ۲- نقش عرف در مرحله بعد از ایجاد خسارت ۹۸
- بخش دوم: نقش قانون در مسؤولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری ۱۰۱

- مبحث اول: مراحل تأثیرگذاری قانون در مسئولیت مدنی ۱۰۱
- مرحله اول - قبل از ایجاد خسارت ۱۰۱
- مرحله دوم - بعد از ایجاد خسارت ۱۰۲
- مبحث دوم: انواع قوانین و مقررات مؤثر در مسئولیت مدنی مدیران شرکتهای
تجاری ۱۰۳
- گفتار اول: مسئولیت مدنی مدیران شرکت سهامی در لایحه اصلاح
قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ ۱۰۴
- بند اول - اشخاصی که مدیران شرکت سهامی در قبال آنها ممکن
است مسئولیت مدنی پیدا کند ۱۱۰
- ۱- شرکت ۱۱۱
- ۲- اشخاص ثالث ۱۱۴
- ۳- سهامداران و شرکاء شرکت ۱۱۵
- بند دوم - انواع مسئولیت مدنی مدیران به لحاظ اشخاص ذینفع ۱۱۶
- بند سوم - انواع مسئولیت مدنی مدیران به لحاظ چگونگی
اجرای آن توسط مدیران ۱۱۷
- ۱- مسئولیت مدنی عادی ۱۱۷
- ۲- مسئولیت مدنی تضامنی ۱۱۸
- بند چهارم - اقسام دعاوی قابل اقامه در مسئولیت مدنی مدیران ۱۲۰
- ۱- دعوی مستقیم ۱۲۱
- ۲- دعوی غیرمستقیم ۱۲۲
- بند پنجم - موادی از ل.ا.ق.ت. در تبیین چگونگی و اجرای